

Scrisoare deschisă adresată de 22 de arheologi ai Muzeului Național al României domnului Vlad Alexandrescu, Ministrul Culturii (1 martie 2016)

Domnule Ministru,

Ne exprimăm în prin această scrisoare adresată Dumneavoastră îngrijorarea față de fenomenul distrugerii patrimoniului și siturilor arheologice, care a ajuns la o amploare inimaginabilă datorită freneziei cu care acestea sunt „cercetate” cu detectorul de metale de către autointitulată „arheologi amatori”. Stimularea activității acestora are ca principal imbold un adevărat spectacol mediatic prin care aceste distrugerii sunt prezentate drept rezultate ale unor activități „laborioase” întreprinse de unii cetățeni care se declară a fi pasionați de trecut. Prin acest memoriu, având drept studiu de caz situația de la Muzeul Național de Istorie a României (MNIR), dorim să atragem atenția asupra acelor activități efectuate de instituții muzeale care pot contribui la „naturalizarea”, legitimarea și augmentarea acestui fenomen scapat deja de sub control. Amplitudinea luată de acest fenomen complex se datorează nerespectării prevederilor legale de către unele instituții muzeale, precum și lipsei inițiativelor manageriale pentru adaptarea procedurilor interne ale unor asemenea instituții, astfel rezultând o politică de achiziții superficială care exclude arheologia, mai exact cercetarea arheologică, din acțiunile instituționale absolut necesare pentru protejarea patrimoniului arheologic. Din păcate, asemenea acțiuni nu fac decât să distrugă componente ale patrimoniului cultural național, deopotrivă legitimând și promovând în spațiul public o perspectivă anacronică asupra semnificației acestei moșteniri culturale a trecutului. Iar în acest timp unele instituții muzeale omit să mai ia în considerare menirea lor de a educa și informa publicul în ceea ce privește protejarea patrimoniului cultural.

După cum cu siguranță este cunoscut, fenomenul distrugerii patrimoniului și siturilor arheologice a ajuns la o amploare inacceptabilă din cauza auzii „arheologi amatori”. În orice lectură onestă și avizată a legislației de referință din România conduce clar la concluzia că aceste demersuri se încadrează în categoria acțiunilor de tip infracțional, întrucât catalogarea unor astfel de descoperiri ca fiind *întâmplătoare* este într-un total forțat, sfidând o logică elementară. Pe cale de consecință, acest fenomen trebuie stopat de urgență și nicidecum încurajat de către instituții publice.

În ultimii trei ani, MNIR a fost confruntat cu acest fenomen inedit pentru mediul muzeal din România. Astfel, în perioada 2013-2015, MNIR a fost asaltat de oferte de achiziție a unor bunuri arheologice și numismatice descoperite cu detectorul de metale, acestea fiind prezentate spre cumpărare sau donate direct de o serie de cetățeni care le declară ca fiind „*descoperiri întâmplătoare*”, în ciuda utilizării sistematice și *intenționate* a dispozitivelor amintite pentru găsitirea acestora.

Pornind de la premisa necesității îmbogățirii permanente a colecțiilor de patrimoniu ale muzeului și bazându-se exclusiv pe reinterpretări tendențioase ale legislației naționale aplicabile unor asemenea situații (Legea 182/2000, OG 43/2000, Legea 311/2003), s-a decis achiziționarea unor asemenea bunuri de patrimoniu (arheologice și numismatice) printr-o procedură internă care omite prevederile esențiale ale legislației naționale de referință pentru protejerea patrimoniului arheologic. De asemenea, achiziționarea s-a făcut fără să fie solicitat un punct de vedere oficial al Ministerului Culturii în această chestiune deosebit de importantă (sau acest punct de vedere oficial nu a fost adus la cunoștința specialiștilor instituției). În același timp, pentru îmbogățirea colecțiilor muzeale au fost acceptate cu titlu de donație asemenea piese cu proveniență incertă. Acest lucru s-a petrecut și se petrece în condițiile în care reglementările legale naționale definesc clar modul de gestionare a descoperirilor arheologice întâmplătoare de către instituții publice abilitate (inclusiv direcțiile județene de cultură din subordinea Ministerului Culturii). Reglementările amintite conțin formulări nu foarte detaliate cu privire la posibilitatea acordării de către stat a unor recompense în asemenea cazuri, practic statul având dreptul să premieze declararea corectă și promptă a unor asemenea descoperiri, dar nu să răscolească ceva care de drept îi aparține.

De asemenea, această activitate de achiziționare pentru îmbogățirea colecțiilor muzeale a unor bunuri de patrimoniu a trecut cu vederea o serie de norme elementare de deontologie profesională agreate la nivel internațional (*ICOM Code of Ethics for Museums*) sau recomandări de bună practică formulate prin convenții europene la care România a aderat (*European Convention on the Protection of the Archaeological Heritage*). Reglementările internaționale invocate se referă la obligativitatea absolută a muzeelor de a face verificări – cât mai temeinice cu putință – cu privire la proveniența unor asemenea bunuri de patrimoniu, pentru a preveni includerea în colecțiile lor a unor obiecte de sorginte ilicită și pentru a descuraja traficul cu artefacte și jefuirea siturilor și monumentelor arheologice. În perioada 2013-2015 informațiile primite de MNIR de la ofertanți (cel mai frecvent ei înșiși descoperitori ai respectivelor bunuri de patrimoniu prin utilizarea detectorului de metale) nu au fost certificate de instituțiile abilitate ca întrunind toate condițiile legale de anunț și predare a respectivelor descoperiri, dar nici nu au fost completate prin cercetări în teren efectuate de personal specializat după cum legea impune.

În acest context, trebuie menționat faptul că în toamna anului 2014, un alt muzeu național din subordinea Ministerului Culturii a solicitat un punct de vedere cu privire la posibilitatea de achiziționare a unor bunuri de patrimoniu descoperite cu detectorul de metale, prilej cu care Direcția Generală Juridică și Patrimoniu Cultural din cadrul ministerului a formulat un punct de vedere lipsit de echivoc, care menționează clar faptul că Ministerul Culturii nu are competență legală de a acorda recompense în cazul unor descoperiri întâmplătoare, iar muzeul național din subordinea sa directă are obligația să respecte prevederile legale aplicabile, acordând maximă importanță verificării condițiilor de descoperire (respectiv de proveniență) a unor asemenea piese.

Date fiind cele expuse, v solicit m urm toarele:

(1) Instituirea unui moratoriu de trei ani, pornind i de la exemplul altor state europene care se confrunt cu această problem , în ceea ce prive te utilizarea detectoarelor de metale, cu excep ia unor lucr ri tehnice specifice, pân la amendarea subsecvent a legisla iei na ionale de referin cu privire la protejarea patrimoniului arheologic i la colec iile muzeale publice;

(2) Amendarea de urgen a legisla iei na ionale de referin cu privire la protejarea patrimoniului arheologic i la colec iile muzeale publice. Prin acest demers trebuie s se clarifice regimul bunurilor arheologice (inclusiv numismatice) provenite din descoperiri efectuate cu detectorul de metale, anume dac acestea se pot încadra sau nu în categoria descoperirilor arheologice întâmpl toare (care în accep iunea juridic actual intr în categoria bunurilor apar înând domeniului public al statului) i dac asemenea descoperiri pot fi recompensate i ce institu ie a administra iei publice poate s acorde asemenea recompense i în ce condi ii;

(3) Elaborarea unei proceduri generale aplicabile pentru toate muzeele na ionale cu profil istorico-arheologic din subordinea direct a Ministerului Culturii cu privire la modalitatea de includere în colec iile lor a bunurilor arheologice (inclusiv numismatice) provenite din descoperiri efectuate cu detectorul de metale;

(4) Formularea unui punct de vedere oficial al Ministerului Culturii fa de modul în care s-a efectuat „îmbog irea patrimoniului” colec iilor MNIR prin achizi ionarea unor piese arheologice i numismatice descoperite cu detectorul de metale, respectiv acceptarea don rii unor asemenea piese f r a lua în considerare necesitatea efectu rii unor cercet ri arheologice.

Adrian B l șescu, Adela Bâltâc, Cătălin Bem, Ionuț Bocan, Corina Borș, Emil Dumitru cu, Irina Ene, Constantin Hait , C t lin Laz r, C t lina Neagu, Rodica Oanță-Marghitu, Sorin Oanță-Marghitu, Eugen Paraschiv-Grigore, Dragomir Nicolae Popovici, Valentin Radu, Alexandru Rațiu, Andra Samson, Mihaela Simion, Eugen S. Teodor, Ovidiu Țentea, Mihai Vasile și Decebal Vleja.

Bucure ti
01.03.2016

Surse:

<https://www.news.ro/cultura-media/ministrul-culturii-distrugerea-bunurilor-de-patrimoniu-arheologic-nu-trebuie-si-nu-poate-sa-continue-1922400017002016041315430511>

https://www.romaniatv.net/ministrul-culturii-sesizat-in-privinta-fenomenului-distrugerii-patrimoniului-de-catre-arheologii-amatori_278176.html#n

<http://archaeoheritage.ro/2016/03/statul-a-pus-gand-rau-cautatorilor-de-comori-preocupati-doar-de-castiguri-banesti/>